

nyelvművelő könyveket és folyóiratokat; hogyan számoltak be egymásnak magyar ifjúsági könyvekről; milyen néprajzi adatot, tájszót, népmesét gyűjtöttek; miféle népszokást, falusi játékot figyeltek meg; hogyan kapcsolódtak be az országos népdalgyűjteménybe; stb. A munkaközösség azonban nemcsak maga dolgozott. Kapcsolatot keresett és talált ismertnevű nyelv-művelőkkel, néprajzi szakemberekkel, stb., s folyóiratuk számára iratott 1—1 cikkükből irányítást nyert, s a további munkássághoz buzdítást és erőt merített. — Az egyik kisdíák közleménye a munkaközösségbe tömörült osztály társadalmi képét rajzolja meg. Látjuk, hogy a növendékek nagyrésze falusi származású. Ennek megfelelően az együttes munka egyik legfőbb feladatát a vezető — igen helyesen — abban jelöli meg, hogy úgy vezesse őket a magyar szellemi élet magaslataira, nehogy elveszítsék lábuk alól a szilárd talajt, s idővel megszakítsák kapcsolataikat a falusi néppel.

Napjainkban sokat hallunk közösségi szellemről, szociális gondolatról, szebb magyar jövő-élőkészítéséről. Ez a kis füzet azt mutatja, mit tehet e cél érdekében egyetlen lelkes tanár, aki megértve a kor szavát, növendékeit összefogja és a minden szépért és jóért mindig hevülni kész ifjúságnak határozott irányt mutat s ebben az irányban őket vezeti. Meggyőződésünk, hogy másutt is alakult ehhez hasonló munkaközösség, s ha nem is lépett a nyilvánosság elé, dolgozik szép csendben. Az ilyen beszámolóra is szükség van, mert indítást nyerhetnek belőle azok, akiknek kevesebb a kezdeményező erejük.

Jankovits Miklós.

ELHÜNYT PEDAGÓGUSOK.

Két pedagógus magyar egyházfejedelem.

Tóth Tihamér (1889—1939).

Olyan rövid ideig volt magyar főrend, Veszprém örökös főispánja, püspöke és a királyné kancellárja, hogy a történelem évkönyveibe inkább mint egyszerű pap, de mint egyik legnagyobb nemzetnevelő, a keresztény Magyarország nagy szónoka, a rádió sugárzó szentbeszéd alapító apostola s az egész világ fiatalságának tanító ifjúsági írója örökítette meg emlékét.

Gyakorló nevelő munkáit az iskolák, kongregációk, cserkészek és más egyesületek országos jellegű kézikönyvvé avatták, a legtöbb külföldön is öt-hat kiadást ért már meg s a *Tiszta Férfiúság* c. műve 14 nyelven látott napvilágot.

Elméleti művei: *Az ifjúság lelki gondozása* és *A felnőttek lelki gondozása* a legmélyebben szántó erkölcsnevelő munkák közé sorozhatók.

Pedagógiai működésének titkát és eszményét ő maga fejt meg legjobban: »Ha most, az évek rétegein át, emlékezetem ásójával szállok lefelé, tudjátok hová visznek a legvégső gyökerek? A világháborúba! Le a szerb harctérre, fel a Kárpátokba, Galiciába, Oroszországba, ahová tizenöt hónapon keresztül állított a kötelességem s ahol együtt kellett élnem, étkezniem, laknom és aludnom a hadbavonult intelligens fiatalsággal. Orvosokkal, gyógy-

szerészekkel, tisztekkel, különféle diplomájú fiatalokkal és férfiakkal zsúfolt egy fedél alá a téli éjtszakába... És amit ez alatt a tizenöt hónap alatt tőlük hallanom kellett, az a beszédjükből, terveikből, céljaikból és életmódjukból kiáradó ástító üresség s erkölcsi léhaság, az rám, a három éve föl-szentelt, tapasztalatlan, fiatal papra, döbbenetes kinyilatkoztatás volt. Név-telen fájdalom szorította össze a szívemet... Lángolt bennem az elkesere-dés, akárm! Jesz a háború vége, de ifjúságunkat ezután is ilyen lelki sivár-ságban felnőni — ezt nem engedhetjük meg!» (11, 161—162.)

Szent lelkesedéstől szinte üzve-hajtva fogott hozzá ifjúsági műveihez. Ezeket ő maga jellemzi legjobban egyik szellemes rádióhasonlatával: »A *Levelek Diákjaimhoz* lelki hullámszűrő akar lenni. A fiúkban imponálóan sok a jóakarát; szeretnék egészen oda adni lelküket a mennyország leadó állomásáról jövő isteni hullámoknak, de folyton beleszól ez a földi élet és zavarja őket. Nos hát, elébe a *Levelek Diákjaimhoz* köteteit! Most beállítom hullámcsapdának a *Tiszta férfiúságot* s az lefogja az ösztönös élet rendezetlen dzsungeléből elötörő, vért rothasztó, életkedvet fagyasztó hullámokat s nem engedi át csak azokat, melyek a tiszta élet magaslataira vezetnek. Most beállítom a *Művelti Ifjút* és ez lefogja a felületesség, durvaság, kényelem és lustaság hullámait és csak a kedvességre, szolgálatkészségre, udvariaságra nevelőket, a munkára serkentőket engedi át. Az így átszűrt hullámok igen gyengék, messzi leadótól jönnek: föl kell azokat erősíteni. Visszacsato-lunk! A *Vallásos Ifjú* és a *Krisztus és az Ifjú* valóban visszacsatol minket minden energia, életöröm, munkakedv ösforrásához: az Úristenhez.

Mit akarnak ezek a könyvek? Milyen új nemzedéket akarnak nevelni? *Új nemzedéket*, amelynek mélyebb a vallásossága, tisztább az erkölcse, fényesebb a szeme, áldozatosabb a hazaszeretete, mint a régié volt.« (11, 163.)

Pedagógiájának feladata: életfakasztás, a pozitív életcsírák kibonta-koztatása. Nem állandó konkolyírtás, hanem a bűzavetés gondozása. Szent Tamástól tanulta, hogy az erények fejlesztésével kell a bűnöket irtanunk és Foerster nyomdokait követte a parányi hatások nagy jelentőségének felis-merésében.

Módszer tekintetében erősen gondolkodásra készítet az az eljárása, hogy *kerüli a heurisztikus előadást*. Mindjárt előjáróba élesen vázolja beszéde-nek tartalmát s a részleteket az átmeneteknél újból pontosan kiemeli. Ezzel teszi lehetővé, hogy még nehezebb beszédeit is könnyen követte a hallgatóság, mert előtte lebegett az az egyszerű vázlat, melyet a beszéd elején kapott. Az egyes részek között mindig megtalálható a belső logikai összefüggés s az egészre vonatkozás. Egyik a másikból ered a lélektaninak mondott francia eljárás szerint.

Korai halála óriási vesztesége a magyar nevelőknek, akiknek csak azt kívánhatjuk, hogy az elhúnyt kiváló nevelő tizennégy kötetre menő hagyatékával továbbra is sugározza közénk erős elhatározását s az égbenéző, a hazáért magát feláldozó végakarátát.

A nagy hírű pedagógus egyházfejedelemben a Magyar Paedagogiai Társaság is nagyrabecsült rendes tagját tisztelte.

Hanauer Árpád István (1869—1942.)

Nagy nevelő volt egész életén keresztül. Ezirányú érdeklődését már Kalocsán a jézustársasági kollégiumban szerezte s a világhírű innsbrucki